

MAIJA-LIISA
RAUTOLAHTI

PAKO
TAIGALLE

Pako taigalle

Maija-Liisa Rautolahti

Pako taigalle

Hyvästi sisko!

© 2010 Maija-Liisa Rautolahti
© Kannen kuvat Maija-Liisa Rautolahti
Päällys ja taitto: Books on Demand GmbH
Kustantaja: Books on Demand GmbH, Helsinki, Suomi
Valmistaja: Books on Demand GmbH, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-498-785-1

1

Polku, jota kävelin, oli sekametsän ympäröimä ja kulki itä-länsisuuntaan. Jälleen kerran oli päivä saavuttamassa illan, ja minä kuin jokainen elollinen olin vuorokauden lähempänä kuolemaa. Auringon viimeiset säteet vilkkuivat vielä edessäni valkoisten koivunrunkojen takaa. Ne antoivat vielä hetken lämpöä ja voimaa kasvillisuudelle ja auttoivat niitä kestäämään tulevan talven kylmyyden.

Elokuun loppupuoli oli näillä korkeuksilla jo myöhäissyksyä. Ja muutammat kylmät yöt olivat kirjavoittaneet luonnon eri värisävyihin ja jopa jotkut lehtipuut pudottamaan osan taakastaan maan lämmikkeeksi. Tämä Ural-vuoriston lännenpuoleinen alue kuului Venäjän alavaan Länsi-Siperian metsävyöhykkeeseen, taigaan. Ympärilläni olevassa metsässä oli koivu hallitsevana, mutta kotikylääni Novajaa ympäröivät laajat erämaat kasvoivat erilaista havupuuta. Eräs näistä havupuulajeista oli sembramänty. Niitä kasvoi tässäkin metsikössä siellä täällä koivujen ja pihlajien lomassa.

Polku vei muutaman mökin rykelmään, jotka kuuluivat kotikylääni vaikka olivat siitä parin, kilometrin päässä metsän keskellä pienien peltotikkujen ympäröiminä. Siinä harmaassa mökkelikylässä oli ollut ennen sotaa useita nuoria tovereita, joiden joukossa kulusimme laajat kyliä ympäröivät metsät. Mutta useinkaan eivät retkemme olleet pelkkää hupia. Me asettelimme ansoja linnuille ja ketuille ja jotkut meistä poikaviikareista otimme salaa isiemme ja ukkiemme pyssyjä, joista osa oli vanhoja tussareita. Mutta se opimme ampumaan, jotkut niinkin hyvin, että joutuivat sodassa tarkka-ampujiksi.

Me melkein elätimme itsemme metsän antimilla, varsinkin kesät koulujen loputtua vietimme metsissä niin tarkkaan että tuskin maltoimme kotimökeissämme käydä. Syksyisin keräsimme sekä marjat että sienet äitiemme suolatiinuihin. Me opimme tuntemaan taigan, sen vaarat ja anteliaan hyvyiden, sen kauneuden ja kesyttämättömän

villin pahuuden. Me emme olleet päättömän rohkeita vaan opimme kettumaisen oveliksi ja varovaisiksi. Siksi meille sattui harvoin onnettomuuksia, ja niistäkin selvittiin usein äitiemme ja sisariemme laittamilla haavan peittävillä siteillä.

Mutta sitten tuli sota, josta tottunein ja ovelinkaan metsästäjä ei selvinnyt. Se vei melkein tyystin kotikyläni nuoret miehet, miehet joiden mukana olin oppinut tuntemaan lapsuudesta saakka taigan salaisuudet. Kylässä, jonka pellon pientareelle nyt asteleman polku päättyi, asui eräs taigani salaisuus. Kaunis, vaalea, pitkäletkinen tyttö, Veera.

En ollut nyt matkalla hänen luokseen, en ollut koskaan kulkenutkaan tätä polkua mennäkseni hänen vaaleitten kiharoittensa suojaan. Tämä ihastukseni oli salaisuuteni, josta hän ei ollut tietoinen. Se oli ja tuli jäämäänkin vain minun ja taigani salaisuudeksi. Tulin matkani päähän ja pysähdyin polulle. Polusta noin kahden metrin päässä oikealla puolellani kasvoi tuuhea sembramänty. Otin muutaman askeleen sen luo ja otin reppuni selästäni. Avasin repun ja kaivoin esiin vasta vuolemani puukauhan. Laskin sen alas männyn juurelle. Se loisti puhtaan valkoisena vieressä olevan koivun alas varistamien keltaisten lehtien päällä.

Alas laskevaa auringon säteet lankesivat kauhan varressa oleviin koristeikkauksiin ja saivat ne näyttämään kullatuilta. Heitin repun selkääni ja palasin polulle. Kauha näkyi juuri sen verran kuin halusinkin sen näkyvän polkua asteleville. Se näytti siltä kuin se olisi vahingossa siihen tipahtanut. Nyt toivoin, että kauhan löytäisivät vain ne, joille se oli tarkoitettukin löydettäväksi. Kauha näytti houkuttelevalta. Se tulisi sanomaa löytäjälleen ”ota minut ja pistä makeaan lihakeittoon” ja samalla se tulisi johdattamaan löytäjät eri suuntiin sen tekijän kanssa. Jätin hyvästit kauhalle ja suuntasin kulkuni takaisin itään päin. Kohta tulin alueelle, josta oli runsaasti kaadettu koivuja. Halkaistuja valkopintaisia halkopinoja oli joka puolella.

Me, kotikyläni miehet, olimme koko tämän menneen ensimmäisen sodanjälkeisen kesän kaataneet koivuja ja sahanneet ja halkoneet ne

polttopuiksi tulevan talven varalle. Me muutamat, jotka olimme jääneet jäljelle sodasta ja sitä ennen tapahtuneista ”puhdistuksista”. Puunhakkaajat olivat jo lähteneet, vain heidän kättensä työn tulokset näkyivät pitkinä valkoisia riveinä pinoja kuivumassa ja odottamassa lumen tuloa, jolloin ne ajettaisiin hevosien vetämällä reellä kotirantteille.

Jo ennen tälle kauhanheittoretelle lähtöäni olin varmistanut, että kaikki puunhakkaajat olivat lähteneet metsästä. Kukaan ei saisi nähdä kulkuani tällä polulla nyt tänä iltana. Vain naapurini Kulnevin Aleksin jäi odottamaan minua meidän yhteiselle hakkuualueellemme.

Mutta hänkään ei tiennyt, millä asioilla kuljin. Aurinko oli jo kokonaan häipynyt metsän taa, ja ilta alkoi hämärtää, kun saavuin pienelle hakkuuaukiolle. Aukion keskellä oli kaksi sahapukkia. Ne olivat minun ja Aleksin. Aukiota ympäröivässä metsässä koivujen suojaan oli ladottu halkopinoja. Ne olivat Aleksin, mutta omani olin pinonnut lähes keskelle aukiota lähelle sahapukkeja. Omat halkoni tarvitsivat tilaa, sillä olin latonut ne pyöreäksi tapulimaiseksi keoksi. Kauempaa katsoen ja nyt illan hämärässä se näytti aivan armeijan teltalta.

Sota ja sitä edeltäneet ajat olivat saaneet minut varovaiseksi liikkeissäni. Pelko, joka kalvoi sisintäni kuin ruttotauti, pani pysähtymään ja kuuntelemaan jokaisen uuden asian edessä. Pysähdyin erään halkopinon taakse. Pieni aukio edessäni oli hiljainen. Iso halkotapulini kohosi sen keskellä lähes luonnottoman valkoisena tummaa, melkein pimeäksi käyvää metsää vasten. Samoin pienemmät Aleksin pinoamat lateet pistivät illan tummuudesta esiin kuin kiiluvat, kaiken näkevät kissapedon silmät. Aleksia ei näkynyt missään. Odotin hetken ja astuin sitten aukiolle. Minun oli piilotettava työkaluni ennen kotiin lähtöä. Työnsin kirveeni ja sahani halkotapulini erääseen rakoon. Olisiko Aleksin lähtenyt kotiin yksin? Se oli epätodennäköistä, sillä olimmehan tähän saakka kulkeneet yhdessä nämä matkat. Sitä paitsi Aleksin oli erittäin arka kulkemaan yksin metsässä varsiakin pimeällä. Aleksin oli ollut meitä ikäisiäni poikia niin paljon nuorempi, että häntä ei vielä

ollut kelpuutettu joukkoomme, ja hänen ikäisiään poikia oli kylässä vain muutamia. Niin Aleksin metsässä liikkumisen taidot olivat jääneet vähiin, ja selviytyminen pimeään tuomista vaaroista pelotti häntä.

Olin juuri nousemassa ylös, kun erään halkopinon takaa kuului iloinen hihkaisu ja Aleksin tuli esiin tanssien. Hän alkoi kiertää aukion laita niin, että valkoinen halkotapulini jäi sen keskelle. Hän heilutti käsiään ja rallatti, rallatuksen tahdissa nousevat polvet vuorotellen ja niin syvään alas, että takapuoli kosketti melkein maata. Hänen pitkän villapaitansa vyötäisille solmittu kirjava vyönsä heilahteli, kiiltävät saappaat välkehtivät illan hämäryydessä. Aleksin oli minua muutamaa vuotta nuorempi, niin nuori, että häntä ei ollut vielä kelpuutettu sotaan.

Mutta hänen vanhempi veljensä, lähes ikäiseni, joka kuului meidän metsässä kolunneiden poikien joukkoon, oli kaatunut sodassa. Aleksin tuli tanssien luokseni, pysähtyi hetkeksi eteeni ja kysyi:

– Missä viivyit näin kauan?

Hän ei jäänyt odottamaan vastaustani vaan jatkoi ripaskaansa valkoisen puutapulini ympärillä. Olin kertonut hänelle lähteväni etsimään uutta puunkaatoaluetta, ja niin ollen hän ei kaivannutkaan tarkempaa selitystä viipymiseeni.

Aleksin oli iloinen ja vilkas veikko, jota eivät surut painaneet, tai hän ei niitä toisille julki tuonut. Hän saattoi kesken työn pistää tanssiksi ja teki näin raskaasta työstämme iloisesti katkeilevan päivän. Vaikka olinkin luonteeltani enemmän vakava, Aleksin iloisuus sai joskus minutkin vapautumaan synkistä muistoista, ja ajatukset saivat joskus hetken levon.

Aleksin lopetti vasta kun hänen lampaannahasta itse kursittu lakki tipahti tantereeseen. Minun vielä nauraessani hän tuli luokseni sohien päähänsä karvareuhkaa.

– Lopetetaan jo tältä päivältä ja lähdetään kotiin. On jo liian pimeääkin työskentelyyn, sanoin nopeasti hänelle kuin peläten hänen alkavan kysellä polulla viipymistäni.

Aleksin käveli vähän hengästyneenä sahaansa luo ja alkoi hajottaa sitä. Hän irrotti pokasahansa päätyjä yhdistävän kiristysnarun ja vain

kaarelle vääntäen tunki sen reppuunsa. Ihmettelin tuota, sillä olim-
mehan tähän saakka jättäneet työkalumme metsään seuraavaa päivää
varten. Eikö Aleksi aikonutkaan enää tulla metsätöihin? Oliko hänen
puukiintiönsä jo täynnä talven varalle? En kuitenkaan kysynyt Aleksilta
syytä hänen poikkeavaan käytökseensä, sillä aika oli opettanut meitä
olemaan utelematta liikoja naapureiltamme.

Aleksi oli minua rivakkaliikkeisempi ja nopeampi liikkeissään, joten
nytkin hän siepattuaan vielä kaksi halkoa olka päilleen kerkesi edel-
leni kotikyläämme vievälle polulle. Katsellessani Aleksin kiiltävien
saappaitten vilkkumista edelläni polulla ja hänen repustaan näkyvää
kirvesvarttaan tuli eräs epäily ajatuksiini. Olisiko Aleksilla samanlai-
sia suunnitelmia kuin oli itselläni? Tämä epäily jäi vaivaamaan minua,
ja päätin olla entistäkin varovaisempi valmisteluissani. Sillä olihan
mahdollista, että me lähinaapurit tarkkailisimme toisiamme entis-
tään huolellisemmin ja voisimme vaikka törmätä toisiimme metsän
salaperäisillä poluilla.

Syksyinen ilta oli jo kulunut myöhäisille tunneille, kun Aleksi edellä ja
minä perässä saavuimme kotikylämme metsänrantaan. Nyt oli täyden-
kuun aika, ja vaikka kuu oli koko tulomme ajan ollut pilvien takana, se
tuli nyt esiin valaisten tienoon. Edessämme oli Länsi-Siperialle tyypilli-
nen pieni kyläaukeama, jossa oli muutamia mökkejä ja niitä ympäröiviä
peltotilkkuja. Lähinnä niistä oli kotimökkini. Se oli pimeänä, mutta
vieressä olevasta Aleksin kodin ikkunasta näytti tuikkivan jonkinlainen
tuiju. Lähes kaikki talot, jotka sijaitsivat tällä aukiolla, olivat valottomia
ja hiljaisia. Useimmat olivatkin autiona, vailla asukkaita. Joistakin ih-
miset, varsinkin nuoret, oli viety väkipakolla kolhooseihin tai tehtaisiin
töihin.

Jotkut olivat kadonneet oudolla tavalla kuten veljeni Juri, taikka hei-
dät oli viety pois öiseen aikaan kuten isäni ja äitini. Pysähdyin kotimök-
kini lehmihaan aidan viereen Aleksin jo noustessa kivellet, jonka yli aita
kulki. Hänen kiiltävät saappaassa heilahtivat aidan yli hänen jatkaessaan

matkaansa kovaksi tallattua polkua, joka sivusi pientä navettaamme ja jatkui kotimökkini nurkalta hänen kotinsa pihaan.

– Tule jo Igor, kuului heiluvan kirvesvarren ja repun takaa minun jäätyäni hetkeksi tarkkailemaan ympäristöä. Kaiken kokemani jälkeen minusta oli tullut varovainen ja hiljaa liikkuva.

Lämmin tyyni ilta oli mannaa korvilleni, ne ottivat pienimmänkin äänen niin kylästä kuin sitä ympäröivästä metsästäkin. Ylittäessäni aita Aleksin oli häipynyt näkymättömiin. Polku, joka vei lehmihään halki navetan nurkalle, oli minulle niin tuttu, että vaikka kuu ei olisikaan valaissut sitä, olisin kulkenut sen kompuroimatta. Pysähdyin hetkeksi navetan seinustalle. Oli jo niin myöhäinen syksy, että ainoa jäljellä oleva lehmämme ja viisi lamasta oli otettu yöksi sisään navettaan, mutta aamulypsyn jälkeen sisareni päästi ne vielä päiväksi hakaan nyhtämään jo tyynni kaluttua heinää.

Sen vähäisen heinän, joka niitettiin pääasiassa luonnonniityiltä, piti riittää pitkäksi talveksi. Kuulin lehmän kytkinketjujen kolinan. Minun oli pian lähdettävä paikaltani lampaiden alkaessa määkiä. Ne vaistosivat tutun ihmisen läsnäolon.

Kuljin varovaisia askelia tuttuun pihapiiriin. Kulnevin ikkunasta heijastui himmeä valo alas syksyn harmaannuttamaan ruohikkoon. Kotimökkini ulko-ovi ei auennut. Se oli haassa sisäpuolelta. Kiersin mökin seinustaa päädyssä olevan ikkunan alle. Koputin hiljaa ikkunaruutuun. Vaaleat, pellavaiset salusiinit heilahtivat ja sisareni Olgan pelästyneet kasvot ilmestyivät ikkunaan.

– Minä se olen, veljesi Igor Terentiev, kuiskasin. Kuulin eteisestä taksutusta ja haan nostettavan pois. Sisareni, joka oli minua kolme vuotta nuorempi, oli aina ollut iloinen, avomielinen ja rohkea, mutta nyt kaikkien kauhukokemustemme jälkeen hän oli muuttunut hiljaiseksi, sulkeutuneeksi ja araksi.

– Kuulin lampaiden määkivän, arvasin ihmisen liikkuvan navetan lähetyvillä, kuiskasi hän mennessämme tupaan.

– Ne peijakkaat vaistosivat minut, vastasin yrittäen näyttää huolettomalta.

– Jätin sisulle leipää, kirnupiimää ja suolalihaa pöydälle, sanoi sisareni ja pujahti takaisin puiseen sivusta vedettävään sänkyynsä tilkkutäkin alle.

Sytytin kynttilänpätkän pöydälle istuessani syömään.

– Meillä olisi pitänyt olla vielä lamppuöljyä jäljellä viime talvelta, mutta en löytänyt sitä mistään. Samoin on kadonnut pienempi öljylyhtymme, harmitteli Olga tuijottaessaan kynttilän liekkiä.

– Käy ostamassa lisää öljyä, kehotin. Tiesin kyllä missä sekä öljy että lyhty olivat mutta en voinut sitä kertoa hänelle.

– Oliko Aleksi matkassasi metsässä?

– Oli, vastasin leikatessani Olgan leipomaa tummaa limppua, jonka päälle sivelin vastakirnuttua voita.

– Kuulin hänen juoksevan pihamme läpi vähän ennen tuloasi.

– Aleksi uskalsi lähteä omille teilleen vasta kun tulimme lehmihaan viereen. Hän on arka metsässä, varsinkin pimeässä.

– Mutta sinä et pelkää metsää, kuului tilkkutäkin alta. Hänen äänensä oli jotain niin päättäväisen varmaa, että katsahdin häneen. Mutta Olgasta ei näkynyt kuin tummat pitkät hiukset täkin päällä.

Ajattelin jo hetken sisareni aavistavan suunnitelmani. Enkö ole ollutkaan kyllin varovainen valmisteluissani? Olihan kodistamme kadonnut yhtä ja toista, mutta olin syyttänyt pula-aikaa, jolloin varkaudet lisääntyvät, ja olin ollut etsivänäni niitä itsekin.

Katkaistakseni painostavan tunnelman aloin kertoa Olgalle Aleksin tanssista. Kuvasin, kuinka rajun ripaskan pyörteissä halkotapulini ympärillä hänen karvareuhkansa oli tipahtanut mättäälle. Onnistuin ehkä niin hyvin kerronnassani, että täkin alta alkoi kuulua naurunkikerrystä.

Olin saanut vakavan sisareni hetkeksi unohtamaan surunsa. Olin lopettanut ruokailuni. Join peltimukista piimää ja vein astiat tiskioikkoon. Istahdin vuoteeni laidalle ja kumarruin vetämään saappaita jaloistani, kun jostain kuului laukaus. Tilkkutäkin reuna heilahti sisareni noustessa kiivaasti istumaan silmät kauhusta laajenneina. Sammutin nopeasti pöydällä palavan kynttilän. Yritin kurkkia verhojen

välistä kylälle, mutta en nähnyt mitään liikettä. Kuu valaisi aavemaisesti pimeänä olevat mökkiräyhät.

– Käyn kuuntelemassa ulkona, kuiskasin sisarelleni.

Hiivin eteiseen, nostin haan ja raotin ovea. Kaikkialla oli hiljaista. Naapurimme Aleksin kodin ikkunaltakin oli tuiju sammutettu. Uusia laukauksia ei enää kuulunut.

– Ehkä se oli metsästäjä, sanoin rauhoittaakseni Olga palatessani takaisin tupaan, vaikka oma sydämenikin hakkasi kiivaasti. – Joillakin on vielä lampaita ulkona, jospa joku pelätti susia pois lauman kimpusta, jatkoin yksinpuheluani.

– Kenen vuoro oli nyt lähteä, kuiskasi sisareni?

Hänen äänensä värisi, ja huomasin, että rauhoittavasta puheestani ei ollut apua. En riisunut saappaitani istuessani vuoteen reunalle. Odotin joka hetki oveen ryskytettävän ja kiväärimiesten ilmestyvän tuvan ovelle. Joko olisi minun vuoroni? Istuimme pitkään hiljaa ja jännittyneinä kuunnellen ulkoa tulevia pieniäkin risahduksia.

– Joko kello on kaksi? kysyi Olga viimein.

Hän nojasi tyynyynsä kädet ristissä peitteen päällä. Hiivin pimeässä peräseinällä naulassa riippuvan isän taskukellon luo, otin sen ja siirryin ikkunan eteen. Siirsin verhoja niin että kuu, joka paistoi suoraan ikkunaan, valaisi sen verran, että näin viisarit.

– Kello on kohta puoli kolme, kuiskasin sisarelleni. Vuoteesta kuului heikko huokaus. Omakin sydämeni alkoi rauhoittua. Sisareni huokaus kertoi kaiken.

Tänä yönä he eivät tulisikaan mökkiimme. Meidät oli toistaiseksi jätetty rauhaan. Yö oli kiväärimiesten vierailuaikaa, ja nimenomaan kahden aikaa. Silloin ne tulivat, särkivät ovet, kiskoivat ihmisen lämpimästä vuoteestaan ja veivät kauhuissaan olevan asukkaan mukanaan. Olin jo kahdesti korjannut mökkiimme ovea heidän vierailunsa jälkeen. Olimme sisareni kanssa taas kerran tehneet raskaan työpäivän. Kuulin, kuinka väsymys alkoi voittaa pelonkin Olgan luisuessa tyynyllään yhä alemmaksi, ja viimeinen huokaus kuului peiton alta. Riisin saappaat

jalastasi ja panin pitkäksi vuoteelleni. Herätessäni aamulla oli Olga jo lähtenyt navettaan. Päästin samovaarin kraanasta haudutettua teetä peltimukiin ja söin keitetyn kananmunan leivänpalan kera. Samalla valmistin eväät reppuuni päivää varten. Tänään tekisin myös viimeiset valmistelut lopullista lähtöä varten, jonka olin suunnitellut tapahtuvaksi parin tulevan vuorokauden aikana. Nyt oli vielä täydenkuun aika ja suhteellisen lämmin, mutta ilmat voisivat nopeastikin muuttua myrskyisiksi ja tuoda tullessaan lumen maahan. Tiesin suunnilleen ajan, jonka sisareni viipyisi navetassa. Siinä ajassa ehtisin tehdä kaiken valmiiksi. Toivoin saavani pidettyä salassa lähtöni viimeiseen saakka, vaikka eilen olin jo aavistavinani sisareni tietävän lähtöni.

Pienessä lautaseinäisessä eteisessä oli komero, jossa säilytettiin monenlaista tarvekalua. Valitsin sieltä kaksi pienehköä nelikkoa ja vahvan pitkän köyden. Siirsin tuvan lattialla olevan räsymaton syrjään ja avasin sen alla olevan luukun. Laskeuduin portaita alas kellariin. Vaikka tämä elämämme nykyinen tilanne tuntui joskus toivottomalta ja asuimme kahdestaan tässä mökissä ainoina jäljellä olevina viisihenkisestä perheestämme, olimme niin tottuneet varautumaan pitkään talveen, että nytkin oli kellari täynnä monenlaista syötävää. Isän tekemiä nelikoita oli hyllyllä useita vierekkäin. Avasin niistä kahden kannet. Toisesta oli jo suolasiiat syöty puolilleen, mutta toinen oli täynnä suolasieniä. Täytin sienillä siikanelikon ja suljin kannen huolellisesti. Alhaalla lattialla oli saavi täynnä survottuja puolukoita. Kaavin siitä puukauhalla toisen nelikon täyteen. Laudoista kyhätyn perumalaarin laidalla oli tyhjä perunasäkki, lapoin sen puolilleen perunoita.

Kiersin köydenpätkän vahvaksi sidokseksi ja kiinnitin toisen pään nelikkoihin ja toisen pään perumasäkkiin. Näin tämän lenkin voi kanttaessa heittää niskan taa, ja kädet jäivät vapaaksi kantaa muuta tavaraa. Asetin tämän kantamukseni lähelle ylös nousevia portaita, mistä ne saisi nopeasti mukaan.

Nousin kellarista, suljin luukun ja levitin maton sen päälle. Vaikka minulta kului aikaa näihin valmisteluihin, yritin ennen sisareni navetasta tuloa suorittaa kaikki minulle aamulla kuuluvat työt. Kävin

nostamassa kaivosta sangollisen vettä ja kannoin rantteelta laatikon täyteen hellapuita.

Lisätessäni puita hellaan sisareni tuli navetasta kantaen maitoämpäriä. Hän oli hiljainen ja väsyneen näköinen. Hänen kootessa puhtaita separaattorin osia huomasin hänen käsiensä vapisevan. Oliko hän nukkunut viime yönä silmän täyttä sen kuulemamme laukauksen jälkeen? Kiiruhdin kantamaan maitoa separaattorin altaaseen Olgan istuessa huokaisten sen viereen. Yritin keksiä jotain sanottavaa, mutta omatkaan ajatukseni eivät mettä keittäneet.

Sisareni tarttuessa separaattorin kampeen ja tasaisen surinaa täyttäessä pienen tuvan muistin erään esineen, jota olin etsinyt – tuloksetta. Sain siitä puheenaiheen, joka rikkoi hetkeksi painostavan hiljaisuuden.

– Muistatko sen pienen kuparipannun, jossa äiti keitti kahvia ennen sotaa? Liekö jo hävinnyt?

Olga oli pitänyt silmällä kahta separaattorin putkea, joista toisesta tuli ulos kerma ja toisesta kurrimaito. Mutta nyt hän nosti hämmästyneenä katseensa.

– Siellä se on navetassa muuripadan vieressä kaiken rojun alla. Se on tinauksen tarpeessa ja kuhmuinen. Ei sitä voi käyttää, mutta eihän nyt saa kahviakaan?

– Niin, ei ole kiertäviä tinureitakaan enää näkynyt. Kaatuivatko kaikki sodassa? vastasin.

Otin tiskauspöydältä puhtaan limonaadipullon ja mukin, koukkasin kurrimaitoa ämpäristä ja valutin sen pulloon.

– Lähdetkö tänään puunkaatoon? kysyi sisareni katsellen valkoisen maidon valumista pulloon.

– Lähden, vastasin painaen pullon patenttikorkin kiinni. Vein pullon penkillä olevaan reppuuni ja heitin sen selkääni.

– Aleksia ei ole vielä näkynyt, mutta kun hän tulee, kerro minun jo lähteneen edeltä.

– Niin, nyt on jo valoisaa, että uskaltaa liikkua metsässäkin, totesi sisareni.

– Se on hänelle jo tuttu polku osata perille, vastasin. Suljin tuvan oven. Separaattorin ääni vaimeni takanani. Elokuun lopun aamuilma oli vielä niin lämmin, että Olga oli päästänyt lehmän hakaan aamulypsyt jälkeen. Se söi aamukasteista ruohoa rauhallisesti kulkiessani sen ohi metsänrantaa kohti.

Ennen kuin astuin metsän tummaan syliin, vilkaisin taakseni näkyisikö Aleksin tuttua hahmoa juoksemassa perääni heiluttaen iloisesti kättään, niin kuin olin tottunut näkemään tänä kesänä useana aamuna. Mutta Aleksia ei näkynyt. Ehkä hänellä olisi tälle päivälle tärkeämpääkin tekemistä. No, joka tapauksessa olimme eilen sopineet hänen kanssaan, että menisin huomenna teurastamaan heille lampaan. Aleks ei ollut oppinut sitä vielä tekemään. Hänen isoisänsä, joka olisi voinut sen hänelle opettaa, oli maannut jo usean vuoden vanhuudenheikkona vuoteessa.

Syksyinen metsä näytti vielä viimeisillä voimillaan kauneutensa. Vaikka lehtipuut olivat jo lähes pudottaneet lehtensä, ne vielä elävöittivät maisemaa kirjavuudellaan. Eräästä pihlajasta, joka oli pudottanut kokonaan lehtensä, pyrähti lentoon tilhiparvi kulkiessani sen ohi. Niille riittäisi syömistä vielä tuossakin puussa, sillä pihlajan oksat taipuivat marjojen paljoudesta.

Metsä oli ollut lapsesta saakka elementtini. Sen helmaan olin pannut pienen lapsen suruissani ja peloissani. Se antoi voimaa ja turvallisuutta kestää maailman tuomat koettelemukset ja surut vielä vartuttuanikin.

Ohitin kannon, jonka olin ristinyt isänsurukannoksi. Siinä olin istunut ja itkenyt tyyniksi ne kauhukuvat, jotka isän väkivaltainen vieminen oli aiheuttanut juuri ennen sotia nuoren pojan sielussani. Vähän etäämpänä oli vanhan koivun jo lahoamassa oleva kanto, jonka olin ristinyt äidinsurukannoksi. Vähän jälkeen isän viemisen oli myös äitimme haettu, nostettu ylös ja raastettu pienen Olga-tyttönsä vierestä lämpöisestä vuoteesta kahden aikaan yöllä. Tämä kanto oli siitä erikoinen, että sen lahoavista juurista oli alkanut työntyä tanakoita pih-

lajan vesoja. Ne ympäröivät kannon ja ulottuivat jo kahden metrin korkeudelle. Ne olivat niin tiheässä jo lehtensäkin pudottaneena, että jouduin työntämään niitä syrjään istahtaessani hetkeksi kannolle.

Odotin yhä Aleksia. Näkisin hänet tästä kannolta. Kaksi kyläni miestä käveli polkua ohitseni huomaamatta minua. He jatkoivat matkaa omalle puunhakkuualueelleen. Tällä samalla kannolla olin tehnyt päätökseni, että he, noutajat, kiväärimiehet, eivät tulisi saamaan minua niin kauan kun yksikin jäseneni liikkuisi. No tavallaan he olivat saaneet minut, sillä väliin tuli sota, joka vaati jokaista puolustamaan isänmaan kunniaa ja maata. Mutta minä olin selvinnyt siitä, palannut takaisia kotiin surullisten muistojen pariin.

Mutta aavistin ja tiesin, että he, noutajat, tulisivat vielä eräänä yönä kolmannen kerran rikkomaan ovement. Mutta minä en silloin olisi paikalla odottamassa, kuinka ovea kamanat ratkeaisivat liitoksistaan ja vuoteeseeni jäisi vain lämmin kuoppa ruumiini jäljiltä ja sisareni kauhistuneet silmät olisivat viimeisenä näkynä rakkaasta kodistani. Kousin kannolta. Aleksia oli turha odottaa kaverikseni tälle päivälle.

Vain muutaman tunnin kaadoin ja haloin puita palstallani. Lopun päivää vuolin puulusikoita ja kauhoja. Se oli mielipuuhaani, jota olin harrastanut jo poikasesta lähtien. Olin ollut koulussa veistonopettajaleni oikein mallioppilas puunkappaleen taipuessa tahtooni niin vatien, kuksien kuin lusikkainkin muotoon.

Viimeistellesäni toista kauhaani ja istuessani parin halon päällä nojaten selkääni ympyrän muotoon ladottuun halkotapuliini ajattelin jälleen kerran, kuinka sisareni saisi halot pois metsästä lähdettyäni. Kyläsämme ei montaa hevosta ollut, mutta toivoin jonkun niistä omistajan auttavan sisartani. Kulneveilla ei ollut hevosta, mutta Aleksia lainaisi hevosta omien halkojensa ajamiseen, ja hän varmasti toisi myös meidän puumme raatteellemme.

Oma hevosemme oli heti isän viennin jälkeen noudettu naapuripitäjän kolhoosiin, emmekä olleet sitä sen jälkeen nähneet. Vaikka se oli meitä silloin harmittanut, se olisi nyt joka tapauksessa hävitettävä, sillä

ISBN 978-952-498-785-1

www.bod.fi

